

DE ONSCHULDIGE MOORDENAAR

MICHAEL GRIESBACH
DE ONSCHULDIGE
MOORDENAAR

Vertaling Theo Horsten

HarperCollins

Voor Jody en de kinderen

© 2014 Michael Griesbach
Oorspronkelijke titel: *The Innocent Murderer: A True Story of a Wrongful Conviction and its Astonishing Aftermath*
Vertaling: Theo Horsten
Omslagontwerp: Wil Immink Design
Omslagbeeld: Hollandse Hoogte
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Soest
Druk: CPI Koninklijke Wöhrmann BV, Zutphen

ISBN 978 94 027 14401
NUR 339
Eerste druk 2016

Originele uitgave verschenen bij American Bar Association, Chicago/Washington, D.C., USA.
Deze uitgave is uitgegeven in samenwerking met HarperCollins Publishers LLC
© Nederlandse uitgave: HarperCollins Holland
HarperCollins Holland en Harlequin Holland zijn divisies van Harlequin Enterprises Limited
www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INLEIDING

Ik ben al vijftientig jaar openbaar aanklager en dacht dat ik alles had meegemaakt. Ik ben midden in de nacht naar plaatsen delict geroepen om slachtoffers met schotwonden te schouwen, slachtoffers met steekwonden of mensen die verminkt in een plas stollend bloed lagen. Ik heb overspannen en door angst verlamde slachtoffers van verkrachtingen op hun gemak trachten te stellen zodat ze de moed konden opbrengen om in de getuigenbank plaats te nemen. Ik heb slachtoffers van gewapende overvallen geïnterviewd die de dood recht in de ogen hadden gekeken en wisten dat ze van geluk mochten spreken dat ze nog leefden. Ik heb zelfs keiharde politiemannen gezien die met tranen in de ogen en angst op hun gezicht de nacht in gingen om de twee jonge boeven te vinden die een van hun eigen mensen hadden doodgeschoten.

Ik heb duizenden uren in welhaast comateuze toestand in rechtszalen gezeten tijdens geestdodende rolzittingen, luisterend naar verdachten die op de vraag hoe ze wensten te pleiten, telkens weer en louter voor de vorm 'Niet schuldig, edelachtbare' zeiden. Ik heb heel wat hoogdravende aanklagers de degenen zien kruisen met strijdlustige strafpleiters en 's avonds laat door de gangen van gerechtsgebouwen geijsbeerd, gespannen wachtend op een juryuitspraak.

Maar niets van dat alles had me voorbereid op de zaak waarover

u gaat lezen, een true-crimeverhaal waarin de goodguys soms de badguys zijn en de badguys de goodguys. Het is het verhaal van een geweldsmisdrijf met een verbijsterende wending. Maar het is bovenal een verhaal over onschuld en schuld.

PROLOOG

In East Central Wisconsin is de natuur niet van een spectaculaire schoonheid. Hier vind je geen driehonderd meter hoge, loodrechte rotswanden zoals in Yosemite en ook geen watervallen waarlangs vierentwintighonderd kubieke meter water per seconde naar beneden klettert, zoals in Niagara. Nee, hier ontleent het land zijn schoonheid juist aan zijn gematigdheid, zijn balans, de ordelijkheid van het geheel. Het ligt ingeklemd tussen de extremen van enerzijds de monolithische vergezichten van de Great Plains, en anderzijds de dichte bossen van New England, een landschap met uitgestrekte landbouwgronden, maar ook bossen en meren en riviertjes waardoor het land hier op de een of andere manier precies goed is.

Het klimaat daarentegen is bepaald niet gematigd en herinnert ons er doorlopend aan dat we geregeerd worden door een hogere en bij tijden ook duistere macht. Het ene moment lankmoedig en mild gestemd, om zich even later onbesuisd en boosaardig te laten gelden, wreed en minachtend zonder zich ook maar een moment te bekommeren om het menselijk leed dat het veroorzaakt – als de een of andere almachtige, maar gevoelloze heidense god.

De meeste meteorologen zeggen dat het een fabeltje is, maar sommigen beweren dat Lake Michigan East Central Wisconsin beschermt tegen de rampzalige zomerstormen. Zij zeggen dat het koude water van de Grote Meren de atmosfeer afkoelt en deze ver-

schrikkelijke stormen berooft van de warme, vochtige lucht waaruit ze hun energie putten. Daar zit mogelijk iets in, maar het is in het niet zo verre verleden twee keer gebeurd dat de duistere kant van Moeder Natuur zich niets van Lake Michigan aantrok en twee stormen op-rispte met zo'n enorme kracht dat ze de balans in de atmosfeer volle-dig verstoorden en in delen van het land ernstige schade aanrichtten. Dit boek bevat in zekere zin het verhaal van deze twee stormen. De eerste storm versplinterde de glazen koepel van het gerechtsgebouw, terwijl de tweede het lokale rechtssysteem bijna verwoestte.

DEEL 1

HOOFDSTUK 1

14 juli 1985

Het was onmogelijk te zien wie de man in haar kamer was. Afgezien van haar badpak, dat op de waslijn had gehangen maar dat nu om zijn hoofd gewikkeld zat, was de indringer naakt. Het zeventienjarige meisje dacht heel even dat ze droomde, maar het mes dat de man haar op de keel zette, was echt. Dit was geen droom.

‘Als je ook maar een kik geeft, vermoord ik je,’ zei de man, die boven op haar zat met een hand op haar mond en de andere op haar borst.

‘Trek je kleren uit,’ zei hij gebiedend. ‘Trek je kleren uit of ik vermoord je.’

Het meisje, wier ouders het weekend weg waren, wees op het verwarmingskussentje onder haar en stamelde dat ze ongesteld was. De man voelde aan het verwarmingskussen en legde de hand van het meisje toen op zijn penis terwijl ze zich in bochten wrong van afschuw.

Toen trok hij haar van het bed, nam haar bij de arm en duwde haar, met het mes weer op haar keel, naar de achterdeur.

‘Als je iemand belt, kom ik terug en vermoord ik je,’ zei hij, en hij rende weg, de duisternis in, net zoals hij gekomen was, naakt.

Het kostte de politie weinig moeite vast te stellen hoe hij binnengekomen was. De indringer had een picknicktafel onder het keu-

kenraam getrokken, de wrakkige hor weggerukt en was naar binnen geklommen. Ze hadden een vermoeden wie het geweest was, maar het meisje had de man in het donker niet goed kunnen zien. Hij was ongeveer één meter vijfenzeventig lang, was stevig gebouwd en had mogelijk een baard, maar dat was alles wat ze wist. Zodoende leverde het onderzoek niets op. Er liep een roofdier rond en de politie wist dat hij opnieuw zou toeslaan. De vraag was alleen wanneer.

Twee weken later

Het was midden in de zomer en zoals ze de laatste paar weken vrijwel elke middag hadden gedaan, gingen Tom en Penny Beerntsen naar het strand. De Beerntsens woonden in Manitowoc, Wisconsin, een stad van achtendertigduizend inwoners op de westelijke oever van Lake Michigan, honderdvijftien kilometer ten noorden van Milwaukee en vijftig kilometer ten zuiden van Green Bay. Het ligt op een steenworp afstand van de gewijde grond van het Lambeau Field-stadion en de stemming van de burgers van Manitowoc gaat gelijk op met de lotgevallen van hun geliefde Packers.

Het stel dreef een confiserie in North Eighth Street, in het hart van Manitowocs historische centrum. Als je bij Beerntsen binnentapt, stap je het verleden binnen. Toms grootouders openden de ouderwetse snoepwinkel en ijssalon in 1932 en nu dreven Tom en Penny de zaak. Met zijn chocolade en suikerwerk van eigen fabriicaat, kunstig uitgestald achter het glas van de toonbanken, en de fraaie, met zwart notenhout betimmerde zitjes van de ijssalon, is Beerntsen's Confectionary een van Manitowocs juweeltjes.

Tom en Perry zijn beiden in Manitowoc opgegroeid. Ze leerden elkaar kennen in groep zeven van de basisschool en trokken vanaf hun tweede jaar op de middelbare school met elkaar op. Later bezochten ze samen een kleine universiteit voor alfawetenschappen in Downers Grove, Illinois, en ze trouwden in hun derde studiejaar. Ze

studeerden in 1971 af, Tom met een bachelor in toegepaste gedragswetenschappen en Penny met een bachelor in sociologie. De eerste twaalf jaar van hun huwelijk verhuisden ze van de ene staat naar de andere, van Illinois naar Iowa, toen naar South Dakota en later naar Minnesota, waarbij Tom door het hele Midwesten verschillende functies aanvaardde bij regionale YMCA's, om uiteindelijk CEO te worden. In die tijd baarde Penny hun twee kinderen, eerst een dochter en toen een zoon. Toen ze in Illinois woonden, gaf ze fitness-training, maar op de een of andere manier zag ze ook nog kans tijd vrij te maken om parttime als stafmedewerkster bij een centrum voor geestelijke gezondheidszorg te werken. Na ruim tien jaar van de ene plaats naar de andere te zijn verhuisd, verlangden ze beiden naar een wat permanentere woonplaats en daarom keerden ze in 1983 terug naar Manitowoc om daar de snoepwinkel van Toms ouders te gaan runnen.

Het was nu twee jaar later en zoals gewoonlijk duurde het ook dat jaar lang voordat de zomer aanbrak aan de 'Lakeshore', zoals de lokale televisie- en radiopersoonlijkheden East Central Wisconsin noemen, ook al gebruikt niemand anders die naam. En zoals gewoonlijk was Lake Michigan de boosdoener. Maandenlang hadden de meteorologen aan hun voorspelling van hogere temperaturen telkens de afgezaagde kreet 'koeler nabij het meer' toegevoegd, tot het geduld van de plaatselijke bewoners uitgeput begon te raken. Maar half juli kwam de omslag en ging de heersende noordoostelijke wind liggen.

Nu het dan toch eindelijk echt zomer was, brachten de Beerntsens de late namiddag vaak aan het strand door, bij het Nashotah Park, twaalf minuten rijden van Manitowoc, net ten noorden van Two Rivers. Naast de opvoeding van de kinderen en het runnen van de zaak, samen met Tom, was Penny ook nog fitnessinstructeur bij de YMCA en nu ze een zomerklas had, trainde ze zelf ook rigou-

reus. Elke dag tien kilometer hardlopen, vaak langs de oever van Lake Michigan, vormde een vast onderdeel van haar programma.

Het was die maandag perfect strandweer en Tom en Penny waren van plan om daar samen met hun elf jaar oude dochter en tienjarige zoon volop van te genieten. Tom zette hun Dodge Caravan op de parkeerplaats en pakte de koelbox terwijl Penny op zoek ging naar een goed plekje om hun bivak op te slaan. Op prachtige, zonnige dagen zoals deze met een zacht briesje vanaf het meer lag het stukje strand van nauwelijks vijfhonderd meter altijd vol met zonnebaders, maar Penny vond een plekje aan de rand van het zand en zette een grote parasol op om hen tegen de zon te beschermen. Ze las een paar pagina's van de roman waaraan ze al sinds haar schooltijd werkte terwijl Tom de kinderen in het oog hield die in het water van nauwelijks dertien graden rondspartelden.

Penny zou later verklaren dat het precies drie uur was die middag toen ze haar rood-wit gestreepte T-shirt uittrok en zich klaarmaakte voor haar hardlopondje. Dat wist ze zo precies omdat ze een paar dagen daarvoor te kampen had gehad met een sterke tegenwind waardoor Tom en de kinderen zich zorgen hadden gemaakt toen ze later terugkwam dan verwacht. Deze keer wilde ze er zeker van zijn dat ze over een uur terug was, dus keek ze op haar horloge voordat ze vertrok: klokslag drie uur. Ze zei Tom gedag en begon naar het noorden te rennen, langs de rand van het water over het vlakke, natte zand, op blote voeten en in haar bikini.

Penny rende naar het eind van Neshota Park en kwam een paar minuten later in het Point Beach State Forest. Dat ligt vlak ten noorden van het Neshotah Park en de oever van Lake Michigan verandert er in een afgelegen wildernis. Evenwijdig aan de oever loopt een lange rij golvende duinen die alles wat er in hun kommen gebeurt aan het oog onttrekken. Vijftig meter verder landinwaarts rijzen aan de rand van het bos torenhoge pijnbomen op tot een hoogte

van wel twintig meter die met een immer waakzaam oog de wacht over het strand houden.

Penny had nu tweeënhalve kilometer afgelegd en keek naar het glinsterende water van Lake Michigan rechts van haar, met links het dichte bos van Point Beach. Een gevoel van ontzag, niet van angst, be kroop haar toen het tot haar doordrong hoe verlaten het hier was. In de volle zon en met de endorfine gierend door haar aderen voelde ze zich euforisch.

Tien minuten daarvoor was ze net voorbij het openbare gedeelte van het strand een sjofel uitzierende man gepasseerd die ondanks de bijna dertig graden een leren jack droeg. Dat was haar bij die temperatuur een beetje vreemd voorgekomen.

‘Mooie dag om te joggen,’ had de man gezegd.

‘Ja, het is een prachtige dag,’ had Penny over haar linkerschouder geantwoord, niet van plan haar run door deze vreemd uitzierende man te laten verstoren.

Een kwartier later stak ze ‘First Creek’ over, zoals het riviertje dat op Lake Michigan uitkomt door de plaatselijke bevolking wordt genoemd. Ongeveer een kilometer verderop zag ze een zeilboot die met gestreken zeilen op zijn hulpmotor voer. Het bootje voer in dezelfde richting als zij liep en ze vond het leuk om dezelfde snelheid aan te houden.

Toen ze na nog eens anderhalve kilometer de ‘Second Creek’ overstak, had ze haar tempo echt te pakken en transpireerde flink. Ze was nu op de helft van haar run, keek op haar horloge, draaide om en ging terug in de richting van het park. Het was halfvier. Perfect, precies op schema.

Twintig minuten later zag ze de vreemde man weer. Hij was intussen een kilometer verder naar het noorden gelopen, verder de wildernis in en stond vijftig meter verderop achter een dikke tulpenboom, zo’n drie meter van het water. Aanvankelijk was ze niet

bang, alleen maar verbaasd. Waarom was de man in zijn gewone stadskleren zo ver langs het strand komen lopen? En waarom verschool hij zich achter een tulpenboom, nu nog maar tien meter bij haar vandaan?

Toen ze dichterbij kwam, viel het haar op dat de man er nu ook anders uitzag. Het was niet langer het vreemde maar schijnbaar onschuldig uitziende gezicht van de vreemdeling die ze daarvoor had gezien. Deze keer zag hij er vastberaden uit, vastbesloten iets verschrikkelijks te doen – en hij deed niet eens moeite dat te verbergen. Penny's nieuwsgierigheid sloeg om in angst. Ze voelde dat ze in de problemen zat. Iedere seconde leek een eeuwigheid te duren en haar hart begon te bonzen. Ze veranderde haar tempo niet terwijl ze op de man toe liep en keek hem niet aan. Misschien zou hij niets doen als ze hem negeerde. Misschien was hij niet echt.

Maar de man achter de tulpenboom was geen verbeelding. Ze was nu nog maar nauwelijks drie meter van hem verwijderd. Penny liep schuin het water in. De man deed een uitval naar haar, maar miste. Ze liep nog wat verder het water in en overwoog in het diepere water te duiken, maar was bang dat hij haar achterna zou zwemmen en dat ze tijdens een worsteling zou verdrinken. Het water reikte nu tot haar middel en maakte het lopen moeilijk zodat de man op haar inliep en dus liep Penny weer in de richting van het strand. Maar ze had geen schijn van kans. De aanrander besprong haar van achteren en sloeg zijn armen om haar bovenlichaam. Ze probeerde zich los te rukken, maar de man nam haar in een houdgreep en sleurde haar naar de kant.

'Help, help!' gilde Penny naar een zeilboot op misschien tweehonderd meter van het strand.

Maar de man greep haar nog steviger vast en snoerde haar de adem af.

‘Kop dicht,’ gromde hij. ‘We gaan een eindje over het strand wandelen.’

Eenmaal op de vaste wal begon de aanrander Penny over het eerste duin te duwen. Penny zette haar voeten stevig in het zand en duwde zo hard mogelijk terug, maar met haar één meter zevenenvijftig en zevenenveertig kilo was ze geen partij voor de man. Hij sleurde haar over de duinen waarbij hij en passant haar topje van haar lijf rukte.

Heel even verslaptte zijn greep en bijna zag Penny kans om zich los te rukken, maar het volgende moment pakte hij haar nog steviger vast en sleurde haar naar de bosrand. Hier, vijftig meter van het strand en aan het zicht onttrokken, had de aanrander Penny precies waar hij haar hebben wilde.

Hij trok de riem uit zijn broek, maakte zijn spijkerbroek los en ontblootte zijn penis. Vervolgens duwde hij Penny wat verder het bos in en trok ook de rest van haar badpak uit. Ze stonden nu tegenover elkaar en voor het eerst kon ze de man goed zien, maar hij had een baard en het was moeilijk om zijn gelaatstrekken te onderscheiden.

‘Doe wat ik zeg,’ mompelde hij. ‘Ik heb een mes.’

Hij begon Penny’s borsten te betasten, zoog toen aan haar rechterborst en beet er zachtjes in.

‘Zorg dat ik een stijve krijg,’ zei hij gebiedend.

Op de een of andere manier zag Penny kans om haar verstand erbij te houden en ze probeerde redelijk met de man te praten. ‘Ik ben al te lang weg,’ zei ze. ‘Mijn man gaat zich zorgen maken en zal me komen zoeken.’

Maar daar trapte de man niet in. ‘Zorg dat ik een stijve krijg,’ zei hij opnieuw.

‘Nee!’ schreeuwde Penny woedend en vol weerzin.

Hij herinnerde haar er nogmaals aan dat hij een mes had en met tegenzin legde Penny haar hand op zijn penis.

‘Vinger jezelf,’ zei hij, terwijl hij haar borsten streefde.

Penny nam haar hand van zijn penis en raakte zichzelf aan, in de hoop wat tijd te winnen.

‘Neem mijn penis in je mond.’

‘Nee!’ beet ze hem toe.

‘Neem hem in je mond, godverdomme. Je verkloot de boel aardig.’

Opnieuw weigerde Penny, waarop haar belager haar op de grond gooide. Zijn smerige mond sputterde van woede. ‘Doe je benen uit elkaar. Doe je benen uit elkaar, godverdomme,’ zei hij. ‘Je verkloot alles.’

Maar Penny gaf niet toe.

Toen begon hij haar te slaan. Ze hoorde iets kraken toen hij haar met haar hoofd tegen de grond duwde en haar neus opzij drukte. Hij sloeg haar keer op keer, stompte haar op haar neus en haar wangen, op haar ogen en tegen haar voorhoofd. Ze schopte hem in zijn kruis, maar hij greep haar als een dolleman bij de keel en begon haar te wurgen.

‘Ik maak je kapot, kreng.’

Hij schudde haar zo heftig heen en weer dat ze met haar hoofd tegen de grond sloeg en ze verwachtte niet anders of hij zou zijn mes pakken en haar daar in het zand doodsteken.

Ze verloor bijna het bewustzijn, maar de man wilde haar levend hebben en dus liet hij haar los en schreeuwde: ‘Zul je doen wat ik zeg, of niet?’

‘Oké, ik zal het doen,’ zei Penny, terwijl ze nog steeds probeerde tijd te winnen, ‘maar ik weet zeker dat mijn man me zoekt. Ik ben al veel te lang weg.’

Dat maakte hem razend en opnieuw begon hij haar te slaan, tot Penny even later opkeek en zag dat hij om een onverklaarbare reden wegrende en als een wonder in het bos verdween.

De aanval had zijn tol geëist. Penny was naakt en bebloed, zat onder de kneuzingen en kon zich nauwelijks verroeren. Ze zag kans om zich op haar zij te rollen en zich op haar handen en knieën op te richten, maar toen ze probeerde op te staan, viel ze onmiddellijk weer neer. Omdat ze hoe dan ook open terrein wilde bereiken waar iemand haar zou kunnen vinden, begon ze te kruipen, maar ze was te zwak en halverwege de weg naar het water kon ze niet meer. Helemaal leeg en verstoken van iedere emotie bleef ze met haar benen over elkaar geslagen naar het glinsterende water van Lake Michigan zitten kijken, helemaal alleen tussen de hoog oprijzende dennen. Ze keek naar haar handen en vroeg zich af waar al dat bloed vandaan kwam, maar toen gaf ze het op en ging weer in het zand liggen.

Toen ze bijkwam, verzamelde ze al haar krachten en begon weer naar het water te kruipen. Het kostte haar twintig minuten om dat te bereiken en ze begon het bloed van haar gezicht te wassen. Het laatste wat ze wilde, was dat haar kinderen haar zo zouden zien, helemaal bebloed en in elkaar geslagen. Op dat moment zag ze een jong stel op het strand lopen. ‘Help! Help!’ schreeuwde ze, zich tot een bal oprollend om haar naaktheid te verbergen. De vrouw rende op haar toe en sloeg een handdoek om haar heen en met Penny in het midden begonnen ze gedrieën langs het strand te lopen in de richting van Neshotah Park.

Penny zag een man aankomen, Tom!

Tom Beerntsen rende op zijn vrouw af en nam haar in zijn armen. ‘O, mijn god, wat is er gebeurd?’

‘Een man heeft geprobeerd me te verkrachten, Tom, hij heeft geprobeerd me te vermoorden! Waar is Julie?’

‘Maak je geen zorgen, die is bij haar opa,’ zei Tom.

‘En Mike?’ vroeg Penny.

‘Mijn moeder zorgt voor Mike. Maak je geen zorgen, lieverd.’

Met zijn vrouw in zijn armen rende Tom Beerntsen over het

strand. Op de parkeerplaats stond een ambulance te wachten en de broeders legden haar op een brancard en schoven haar naar binnen, waarna ze met gillende sirene op weg gingen naar het Memorial Hospital in Manitowoc.

Penny was gered. Wie de man ook geweest mocht zijn die haar had aangerand, hij had het verkeerde slachtoffer gekozen. Ze had niet-aflatend geschopt, gekrabd en geschreeuwd en toen het duidelijk was geworden dat zijn slachtoffer zich niet zou overgeven, was het paradoxaal genoeg de verkrachter geweest die de strijd uiteindelijk had opgegeven en niet het slachtoffer.